



Fra økonomisk vækst til en bæredygtig udvikling

Publiceret 02/09/2020 i Forbrug/MILJØ & BÆREDYGTIGHED

af Erik Christensen

SAMFUNDSØKONOMI // KOMMENTAR – ”I fremtiden bliver det helt centralt at få koblet debatten om borgerløn med opgøret med vækstsamfundet og skabelsen af en ny ligevægtsøkonomi. Derfor bør den nye politiske fortælling blive, at skabelsen af en bæredygtig udvikling kræver en borgerløn.” Det siger politolog Erik Christensen, der sidder i bestyrelsen for BIEN, borgerlønsbevægelsens organisation i Danmark.

Dette debatindlæg er udtryk for skribentens holdning.

Alle holdninger, som kan udtrykkes inden for straffelovens og presseetikens rammer, er velkomne, og du kan også sende os [din mening her](#).

I starten af coronakrisen var der mange opinionsdannere, der sagde, at vi højst sandsynlig ikke kunne forvente nogen sinde at vende tilbage til normale samfundstilstande.

“

Jeg håber ikke, at vi vender tilbage til den normale samfundstilstand før coronakrisen

Den krise, der var i gang, ville ændre samfundet fundamentalt på en række punkter. Tre måneder senere, efter at man næsten har lukket samfundet op, synes en generel stemning at brede sig om, at vi i løbet af efteråret vender tilbage til normalen.

Men jeg håber ikke, at vi vender tilbage til den normale samfundstilstand før coronakrisen.

Den økonomiske vækst er nemlig dæmpet på grund af coronakrisen, og det er godt, fordi vi står overfor en endnu større krise, nemlig miljø- og klimakrisen, der viser sig på mange flere synlige og usynlige måder og er anderledes dybtgående og langvarig.

Helt overordnet står vi overfor at dreje vores samfund fra at være økonomiske vækstsamfund til at blive bæredygtige ligevægtssamfund.

Det ligevægtsøkonomiske samfund

Hvorfor skal vi stille os skeptiske overfor en forsat økonomisk vækst i samfundet og i stedet arbejde frem imod et bæredygtigt ligevægtsøkonomisk samfund?

Fordi den økonomiske vækst i samfundet er blevet uøkonomisk, eller anderledes sagt: kontraproduktiv. Det vil kort fortalt sige, at fordelene er blevet stadig mindre end omkostningerne ved væksten.

På en række områder har det imidlertid endnu ikke vist sig tydeligt, fordi fordelene ved væksten måles umiddelbart, hvorimod omkostninger først viser sig på lidt længere sigt og forbliver usynlige på kort sigt.

“

Den økonomiske vækst er forbundet med udviklingen i en række andre udviklingstendenser, som skal vendes, hvis man skal nå et bæredygtigt verdenssamfund: forbruget af energi, forureningen, tabet af biodiversitet, og størrelsen af det økologiske fodaftryk

Vi ved, at vi globalt set ikke kan fortsætte den økonomiske vækst og nå Paris-aftalens mål om maksimum 1,5-2 graders global opvarmning, fordi der er en direkte sammenhæng mellem BNP som mål for den økonomiske vækst og CO₂-udledningerne.

Men derudover er den økonomiske vækst også forbundet med udviklingen i en række andre udviklingstendenser, som skal vendes, hvis man skal nå et bæredygtigt verdenssamfund. Det gælder forbruget af energi, forureningen, tabet af biodiversitet, og størrelsen af det økologiske fodaftryk, som hvert land afsætter.

Et paradigmeskift er nødvendigt

Det betyder, at vi på en lang række områder står foran at skulle foretage et paradigmeskift. Det, der hidtil er blevet anset for gode problemløsninger i det økonomiske vækstsamfund er i virkeligheden en del af problemerne for at nå bæredygtighedssamfundet.

Og omvendt det, der hidtil er blevet anset for at være problemer i det økonomiske vækstsamfund, kan vendes til at blive dele af løsningerne i bæredygtighedssamfundet.

Tag arbejdsløshedsproblemet, som burde hedde lønarbejdsløshedsproblemet, som anses

for at være stort i vækstsamfundet.

Løsningen er, som ordet arbejdsløshed siger, at skabe mere arbejde, lønarbejde, yderligere økonomisk vækst. Men vi ved, at yderligere økonomisk vækst skaber miljø- og klimaproblemer. Med andre ord løsningen på arbejdsløshedsproblemet i vækstsamfundet skaber problemer i det bæredygtighedssamfund, som vi er på vej ind i.

Borgerløn er løsningen

Men hvordan løser vi så det problem, som de arbejdsløse står i, når de mangler den indkomst, som et lønarbejde giver dem?

Man løser deres indkomstproblem ved at staten giver dem en ubetinget borgerløn, som dækker deres eksistensminimum. Og miljø- og klimaproblemerne bliver reduceret ved at undlade at skabe yderligere vækst igennem at skabe nye arbejdspladser.

Arbejdsløshed for de fuldtidsbeskæftigede kan også ses som muligheden for løsningen af en skæv fordeling af lønarbejdet. Flere kan få mulighed for at få et deltidsarbejde. Desuden kan arbejdsløshed betyde, at der er mere tid til det samfundsnødvendige uformelle arbejde med en ubetinget borgerløn.

På samme vis kan problem og løsning blive vendt om i synet på velfærdsstatens klientgørelse i arbejdsmarkeds- og socialsystemet i overgangen fra vækst- til bæredygtighedssamfundet.

“

Hvis økonomisk vækst ikke er en god løsning, men netop et problem, behøver man ikke at bruge tvang til at få arbejdere til at vælge at tage lønarbejde i ligevægtssamfundet med en ubetinget borgerløn

For at skabe økonomisk vækst i vækstsamfundet er man nødt til at tvinge arbejdsløse til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Men systemet er kontraproduktivt, er meget dyrt,

bureaukratisk og har meget lille effekt.

Og hvis økonomisk vækst ikke er en god løsning, men netop et problem, behøver man ikke at bruge tvang til at få arbejdere til at vælge at tage lønarbejde i ligevægtssamfundet med en ubetinget borgerløn.

De kan frit vælge, om de vil gå ind på arbejdsmarkedet og tage et helt eller delvist lønarbejde, eller de vil vælge helt at forlade arbejdsmarkedet og leve af borgerlønnen.

Kønsarbejdsdelingen er også skæv

Et vedvarende problem i velfærdssamfundet er også den ulige kønsarbejdsdeling. Kvinders repræsentation på og uden for arbejdsmarkedet adskiller sig stadig klart fra mænds.

De bliver lønnet dårligere end mænd på arbejdsmarkedet. De er underrepræsenteret blandt lederne i det private erhvervsliv og overrepræsenteret blandt indkomstoverførselsmodtagerne. De tager i højere grad det uformelle, skjulte samfunds nødvendige arbejde end mændene.

“

Med en ubetinget borgerløn vil det samfunds nødvendige uformelle arbejde, som kvinder har hovedparten af, blive anerkendt og værdsat

Man forsøger igennem mange forskellige initiativer at styrke kvindernes tilknytning og position på arbejdsmarkedet igennem den generelle økonomiske vækstpolitik. Med en ubetinget borgerløn vil det samfunds nødvendige uformelle arbejde, som kvinder har hovedparten af, blive anerkendt og værdsat.

Det skaber muligheden for en mere lige kønsarbejdsdeling af både lønarbejdet og det uformelle samfunds nødvendige arbejde. I stedet for at stimulere kvinder til at indrette sig efter en lighed på arbejdsmarkedet, og efter mandlige normer, vil en ubetinget borgerløn til alle stimulere både kvinder og mænd til i højere grad at deltage i

omsorgsarbejdet i familien.

Grøn vækststrategi og lighed

Økonomisk vækst betyder ofte et stigende ressourceforbrug og en u hensigtsmæssig belastning af naturen.

I dag går bestræbelserne i velfærdsstaten ud på at dreje væksten, så man kan få vækst og miljø til at gå op i en højere enhed, skabe en grøn bæredygtig vækst. Grøn væksttilhængerne siger, at teknologisk udvikling og uddannelse til løsning af miljøproblemerne kræver økonomisk vækst.

Den grønne vækststrategi mangler imidlertid en vision om en *tilstrækkelighedsrevolution*.

Man vil effektivisere uden at revidere den overordnede målsætning, en fortsat økonomisk vækst. Det økologiske fodspor, hver borger afsætter, skal reduceres igennem en nedsættelse af unødvendig produktion og forbrug.

Til denne reduktion vil en ubetinget borgerløn være central, fordi den vil give alle en mulighed for trække sig ud af arbejdsmarkedet, reducere forbruget og være med til at udvikle en mere bæredygtig livsstil.

“

Hvis alle får del i væksten, synes det for mange ikke at gøre så meget, at de rige får lidt mere end de fattige

Spørgsmålet om økonomisk lighed synes mindre centralt i et vækstsamfund.

Og hvis alle får del i væksten, synes det for mange ikke at gøre så meget, at de rige får lidt mere end de fattige. I et ligevækstsamfund med en begrænset ramme for materielle ressourcer bliver fordelingsspørgsmålet mellem rige og fattige mere klart.

Hvis de rige får mere, betyder det mindre til de fattige. Derfor er der behov for

fastsættelse af både en minimums- og en maksimumsindkomst.

I fremtiden bliver det helt centralt at få koblet debatten om borgerløn med opgøret med vækstsamfundet og skabelsen af en ny ligevægtsøkonomi. Derfor bør den nye politiske fortælling blive, at skabelsen af en bæredygtig udvikling kræver en borgerløn.

[LÆS FLERE ARTIKLER OM BORGERLØN HER](#)

Erik Christensen er tidligere lektor i samfundsfag på Aalborg Universitet og medlem af [Borgerlønsbevægelsens \(BIEN Danmark\)](#) bestyrelse.

Topillustration: <https://knowledge.insead.edu>

Facebook kommentarer

0 kommentarer

Sortér efter

Ældste



Tilføj en kommentar

Plugin til Facebook-kommentarer

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller støt vores arbejde

Modtag ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →

JÅ TAK, SEND MIG POV WEEKEND

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at støtte vores arbejde? Bliv frivilligt støttemedlem her →

25 KR./MD. →

50 KR./MD. →

100 KR./MD. →

ERIK CHRISTENSEN SENESTE ARTIKLER



Cand.scient.pol.Erik Christensen (1945) er opvokset i Blovstrød i Nordsjælland og har læst Statskundskab ved Aarhus Universitet. Han er tidligere lektor i samfundsfag på Aalborg Universitet, hvor han har undervist i politisk filosofi. Erik har skrevet en lang række bøger og artikler om arbejderbevægelsens historie, paradigmeskift, borgerløn/basisindkomst og økologisk økonomi og bæredygtig udvikling. Er i dag især engageret i Borgerlønsbevægelsen. BIEN (Basic Income Earth Network) Danmark. I 2017 har han udgivet bogen: På vej til borgerløn. Aktuel idédebat. Hovedland 2017. Erik har tidligere været blogger på den nedlagte internetportal Modkraft og på hans hjemmeside kan man læse tidligere artikler og blogindlæg. Erik bor i Løgumkloster med sin familie.